

سواد مالی و آینده فرزندان ایران زمین

دکتر کیارش مهرانی

مدرس علوم مالی و بازار سرمایه

بهمن ماه ۱۴۰۴

هر پدر و مادر دلسوزی دوست دارد فرزندش شاد باشد. در حالی که پول نمی تواند شادی بخرد، توانایی مدیریت پول می تواند به طور قابل توجه و مثبتی بر آینده و کیفیت زندگی وی تأثیر بگذارد. مطالعات نشان می دهد که افرادی که نگرش پولی سالمی دارند اغلب موارد اعتماد به نفس قوی تر، فرصت های زندگی بیشتر، آزادی مالی بیشتر، استرس کمتر و روابط سالم تری دارند. مشکل اصلی ما در کودکی این بود که اساساً پول را به ما بد توضیح میدادند. حتی در مدرسه هم که انشاء می نوشتیم میگفتند علم بهتر است یا ثروت. یعنی علم را بهتر از ثروت می دانستند و پول را تقبیح میکردند در صورتی که همه ما در کودکی بدون اینکه اصلاً بدانیم پول و ثروت چیست دوست داشتیم پولدار باشیم نه دانشمند.

امروزه دانشمندان به این نتیجه رسیده اند که دانشمند بودن کافی نیست. در پویش فکری توسعه، محور کودکان و نوجوانان مد نظر قرار داده شده است و به نظرم رسید که این جملات کلیدی که حاصل این پویش است را در ابتدای این مقاله بیاورم چون در بحث مهارت آموزی و سواد مالی حائز اهمیت است. به زعم ایشان، برای توسعه نیازمند انسان های دانشمند نیستیم، بلکه نیازمند انسان های توانمند هستیم و توانمندی چیزی نیست جز همین مهارت های روزمره زندگی نظیر صبر، رواداری، توانایی شنیدن دیگران، توانایی گفتگو، نقدپذیری، رو راست

بودن، جست و جوگر و تحول خواه بودن، ریسک پذیر بودن، توانایی همکاری جمعی و کار تیمی، خوداتکایی، تاب آور بودن، شفاف بودن، مهارت عزت نفس، مهارت اعتماد به نفس، مهارت راهبری به جای رهبری و نظایر آن.

اگر این ویژگی ها و سبک زندگی همان چیزی است که شما برای فرزندان خود تصور می کنید، زمان آن فرا رسیده است که مهارت های مالی قوی تری را به آنها آموزش دهید. معمولاً مدارس کمک می کنند، اما کافی نیستند. از زمان بحران مالی ۲۰۰۸، تقریباً همه مدرسه ها در کشورهای پیشرفته برنامه درسی سواد مالی ارائه می دهند. اگرچه این یک گام چشمگیر و رو به جلوست، اما هنوز به اندازه کافی بچه های ما را آماده نمی کند. مهارت های مدیریت پول را نمی توان تنها در کلاسهای درس آموزش داد. سواد مالی واقعی مستلزم درس های زندگی واقعی است که در طول سال ها یادگیری آن تکمیل می شود. آنچه شما آموزش می دهید مهم ترین چیزی است که فرزندان در مدارس یا کلاسهای خارج از مدرسه فرا میگیرند. چیزی که در نهایت رویکرد فرزندان شما به پول را شکل می دهد، چیزی است که از شما یاد می گیرند و مشاهده می کنند. علاوه بر این، شما تنها کسی هستید که می توانید قبل از شروع کار، تجربیات زندگی واقعی را با پول به آنها بدهید.

ساختن پایه و اساس فکری

یک آموزش مالی قوی بر پایه تعدادی از بلوکهای سازنده بنیادی بنا شده است. چیزهای زیادی برای یادگیری وجود دارد که موضوعات کلیدی مانند موارد زیر را در بر می گیرد:

- مبانی پول
- خرج کردن
- کسب درآمد
- پس انداز
- بانکداری
- قرض گرفتن
- بخشش

علاوه بر این عناصر اصلی، مهم است که نحوه مدیریت فشار همسالان و تصمیمات سبک زندگی را نسبت به توانایی های خود در نظر بگیرید.

از کجا شروع کنیم؟

من به شدت به رویکرد پلکانی برای ارتقای سواد مالی اعتقاد دارم. در درس اول به فرزند شما در آماده شدن برای درس بعدی کمک می شود ولی بدانید که یادگیری صبر و تحمل می طلبد. شما باید یاد بدهید که پول چیست و

چگونه آن را به دست آورده اید تا فرزندتان بتواند یاد بگیرد که چگونه آن را پس انداز کند. شما باید یاد بدهید که چگونه آن را پس انداز کنند تا بتوانند آن را برای یک خرید بزرگ و یا حتی یک خرید ساده خرج کنند. شما باید یاد بدهید که چگونه تصمیمات خرید هوشمندانه بگیرند تا بتوانند اهداف مالی کوتاه مدت و بلند مدت را تعیین و به آنها دست یابند. یادگیری هر مرحله هم به زمان و هم به تمرین نیاز دارد.

اهداف کلیدی سواد مالی بر اساس محدوده سنی کمک میکند. اگرچه هیچ وقت برای شروع آموزش مالی به فرزندانتان دیر نیست، اما هر چه زودتر شروع کنید، آماده سازی فرزندانتان برای درس های جدید با افزایش سن و بلوغشان آسان تر خواهد بود. اگر تازه آموزش سواد مالی را برای کودکان بالای ۷ سال شروع کرده اید، اشکالی ندارد! پیشنهاد می کنم که به توصیه های مربوط به سنین پایین تر نگاهی بیندازید تا مطمئن شوید که پایه های الگوی موفقیت را بنا گذاشته اید یا خیر. البته خیلی هم مهم نیست از چه زمانی شروع میکنید چون هرگز دیر نیست.

دو جنبه مهم آموزش مالی به فرزندان مان، یادگیری هزینه واقعی چیزها و مدیریت بودجه برای پوشش نیازها و خواسته ها است. بهترین راه برای آموزش این درس ها به فرزندان، پذیرفتن مسئولیت های خرید به صورت همزمان است. در ادامه فهرستی از مسئولیت های احتمالی که باید به تدریج و در طول رشد فرزندانتان به آنها معرفی کنید، آورده شده است:

۳ سال

خرده ریزها، اسباب بازی های ارزان قیمت و ؛
آب نبات و تنقلات کوچک
اسباب بازی های بزرگتر
بازی های ویدیویی
تنقلات در سینما
هدایای تولد
هدایای تعطیلات
خرج کردن تعطیلات
بلیط فیلم
موسیقی، بازی ها و فیلم ها
لباس های تعطیلات
بلیط برای تجربه ها (گلف مینیاتوری، پارک ه
سرگرمی ها، هنرها و صنایع دستی
کمک های خیریه
لوازم مدرسه
فعالیت های تابستانی / هزینه های اضافی
ورزش ها و فعالیت ها
تجهیزات ورزشی
پس انداز دانشگاه
لوازم الکترونیکی
لباس
تنقلات بعد از مدرسه
بلیط بازی ها و رقص های مدرسه
تجربه های سفر مدرسه و گروهی
بلیط کنسرت
لوازم بهداشتی و آرایشی
لوازم جانی
مراقبت از مو، مانیکور و پدیکور
غذا خوردن با دوستان
باشگاه ورزشی، مربی، ورزش
تلفن همراه
گشت و گذارهای اجتماعی
بنزین و نگهداری خودرو
بیمه خودرو

۱۸ سال

می دانیم که همه والدین از آشنایی خود با سواد مالی اطمینان ندارند یا ممکن است بهترین راه برای معرفی مفاهیم مختلف به فرزندان خود را ندانند. به همین دلیل قصد دارم در این مقاله یک منبع ساده ای را فراهم کند که شما برای آموزش اصول سواد مالی به فرزندان خود به روشی مناسب برای سطوح مختلف سنی استفاده کنید.

<p>سنین 3-4</p> <ul style="list-style-type: none"> • اسباب بازی ها را تمیز کنید • لباس های کثیف را در ظرفه قرار دهید • لباس بپوشید • کابینت ها و قفسه ها را پاک کنید (با دستمال یا جوراب مرطوب) • به حیوانات خانگی غذا بدهید • زیاده های خود را دور بریزید • نشت و آشفتگی را پاک کنید 	<p>سنین 4-5</p> <ul style="list-style-type: none"> • هر گونه کار قبلی • به طور مستقل لباس بپوشید • تخت را مرتب کنید • اتاق آنها را تمیز کنید • جدول را تنظیم و پاک کنید • ماشین ظرفشویی را بارگیری کنید • حیوانات خانگی را غذا بدهید • لباس های شسته شده را مرتب و تا کنید • مواد غذایی کوچک را کنار بگذارید • آبیاری گیاهان داخلی • میان بدهی ها را آماده کنید 	<p>سنین 6-8</p> <ul style="list-style-type: none"> • هر گونه کار قبلی • با ساعت زنگ دار بیدار شوید • وعده های غذایی کوچک (ساندویچ) آماده کنید • ظروف را بر ماشین ظرفشویی قرار دهید • سینک و پیشخوان حمام را پاک کنید • نامه را دریافت کنید • زیاده های خانگی را جمع آوری کنید • لباس های شسته شده را تا کنید • حیاط را علف هرز کنید • کمک هزینه را مدیریت کنید
<p>سنین 9-11</p> <ul style="list-style-type: none"> • هر گونه کار قبلی • ماشین ظرفشویی را بارگیری و تخلیه کنید • حمام ها را تمیز کنید • مسواک و جاروبرقی • بسته بندی مواد غذایی را باز کنید • غذا را برای وعده های غذایی آماده کنید (آشپز کنی) • شستشو، پوست کتن، برش و غیره) • سگ را پیاده کنید • لباس های شسته شده را کنار بگذارید • برگ شن کش 	<p>سن 12+</p> <ul style="list-style-type: none"> • هر گونه کار قبلی • نگهداری از نوزاد (خواهر و برادر یا همسایه) • خانه را تمیز کنید • علف ها را بچینید و برف را بزل بزنید • ماشین را بنشیند • غذای کوچک بپزید • یخچال را تمیز کنید • خانه ها را بدون باورید • لیست مواد غذایی را آهن کنید 	<p>سن 16+</p> <ul style="list-style-type: none"> • هر گونه کار قبلی • لباس های شسته شده را خودتان بپوشید و تا کنید • غذاهای کامل بپزید • خانه را سازماندهی کنید • گاز را تمیز کنید • مراقبت از حیاط (چمنزار، بوته ها، پیاده رو و غیره) را حفظ کنید، • کمک به نگهداری خانه (تعمیرات، رنگ آمیزی و غیره) • انجام کارهای خانگی (در صورت رانندگی)

دریافت کمک هزینه احتمالاً اولین قدم بزرگ در آموزش مالی فرزندان شما است. این مرحله به آنها طعم استقلال مالی و مهمتر از آن مسئولیت مالی را می دهد. راه های زیادی برای نزدیک شدن به سیستم کمک هزینه وجود دارد. بهترین راه برای کمک به فرزندان و خانواده، روشن کردن اعتقادات شما به پول و امور مالی است.

نیازها و خواسته ها

پیش از رفتن به خرید مدرسه، مطمئن شوید فرزندانان تفاوت میان «نیازها» (اقلام ضروری) و «خواسته ها» (اقلامی که صرفاً داشتنشان خوب است) را درک می کنند. توانایی تمایز میان «نیاز» و «خواسته» یکی از نخستین

مهارت‌های سواد مالی است که زیربنای تصمیم‌گیری اقتصادی در طول زندگی فرد را شکل می‌دهد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد کودکانی که در سنین پایین این تمایز را می‌آموزند، در بزرگسالی رفتارهای مالی مسئولانه‌تری از جمله پس‌انداز منظم، کنترل بدهی و بودجه‌بندی مؤثر دارند.

مطابق چارچوب شایستگی‌های مالی OECD، «اولویت‌بندی هزینه‌ها بر اساس ضرورت» یکی از مهارت‌های کلیدی در حوزه مدیریت پول محسوب می‌شود. (OECD, 2020)

تعریف مفهومی نیاز و خواسته بشرح زیر است:

• **نیاز (Needs):** کالاها و خدمات ضروری برای بقا، سلامت و عملکرد روزمره؛ مانند غذا، پوشاک پایه، مسکن، لوازم ضروری مدرسه.

• **خواسته (Wants):** کالاها و خدماتی که زندگی را راحت‌تر یا لذت‌بخش‌تر می‌کنند اما نبود آن‌ها مانع عملکرد اساسی فرد نمی‌شود؛ مانند لباس‌های برند خاص، لوازم تزئینی، ابزارهای دیجیتال غیرضروری.

اداره حمایت مالی مصرف‌کننده آمریکا (CFPB) تأکید می‌کند که آموزش این تمایز به کودکان، نخستین گام در شکل‌گیری مهارت بودجه‌بندی است. (CFPB, 2019)

خرید لوازم مدرسه یک موقعیت عملی و واقعی برای آموزش این مهارت است. در این فرآیند می‌توان:

۱. فهرست اقلام ضروری مدرسه را با کودک بررسی کرد.

۲. اقلام اضافی یا برندمحور را در دسته «خواسته» قرار داد.

۳. درباره محدودیت منابع (بودجه) و ضرورت انتخاب گفت‌وگو کرد.

مطالعات Jump\$tart Coalition نشان می‌دهد کودکانی که در تصمیم‌های واقعی خرید مشارکت داده می‌شوند، درک عمیق‌تری از مفهوم هزینه فرصت (Opportunity Cost) پیدا می‌کنند (Jump\$tart, 2018).

تمایز نیاز و خواسته مستقیماً با مفاهیم زیر مرتبط است:

• بودجه‌بندی شخصی

• کنترل مصرف‌گرایی

• مقاومت در برابر فشار همسالان

- پس‌انداز برای اهداف بلندمدت

- مدیریت بدهی

بر اساس گزارش (OECD/PISA (2018)، دانش‌آموزانی که مهارت اولویت‌بندی هزینه‌ها را دارند، در آزمون‌های سواد مالی عملکرد بالاتری نشان داده‌اند.

الزامات

برخی از والدین کمک هزینه‌ها را به کارهای خانه‌گره می‌زنند. برخی دیگر احساس می‌کنند که کارها عنصر اصلی مشارکت خانواده و از شغل جدا هستند. هیچ پاسخ درستی وجود ندارد، اما هر چیزی که شما انتخاب کنید آن انتخاب بر مسیر آینده فرزندان تاثیر می‌گذارد. ۲ چیز که ضروری و مکمل است شامل:

- همیشه مبلغی را به مسئولیت‌های مالی و مسئولیت‌های خرید‌گره بزنید.
- هرگز کمک هزینه را به نمرات‌گره ندهید.

کمک هزینه فرزندان شما باید سالانه بررسی و تنظیم شود. سالگرد تولد زمان ایده‌آلی برای ارزیابی افزایش حقوق و اجرای مسئولیت‌های خرید اضافی است. در اینجا مواردی وجود دارد که باید هنگام تعیین مقادیر مناسب از خود بپرسید:

- خانواده شما چه چیزی می‌توانند بپردازند؟
- چه مقدار با ارزش‌های خانوادگی شما همخوانی دارد؟
- آیا انعطاف مالی کافی برای افزایش کمک هزینه با بزرگتر شدن فرزندان می‌دهید؟
- فرزندان شما چه مقدار درآمد اضافی از مشاغل کسب می‌کنند؟
- فرزندان شما در سال گذشته چقدر از نظر مالی مسئولیت پذیر بوده‌اند؟ آیا آنها برای مسئولیت بیشتر آماده هستند؟ اگر نه، وقت آن رسیده است که آنچه را که برای کمک به مسئولیت پذیرتر شدن آنها انجام داده‌اید، ارزیابی کنید، و اینکه چگونه می‌توانید در آینده به آنها کمک کنید.
- آنها آماده‌اند چه مسئولیت‌های خرید اضافی را بر عهده بگیرند؟
- هزینه مسئولیت خرید اضافی چقدر است؟ هر چند وقت یکبار باید آنها را خریداری کرد؟ آیا آنها تعدیل کمک هزینه را تضمین می‌کنند؟
- آیا بودجه به اندازه‌ای بزرگ است که به فرزندان شما برخی تصمیمات مالی مستقل را بدهد، بدون اینکه آنقدر زیاد باشد که انتظارات کاذب ایجاد کند یا درس بودجه را یاد نگیرند؟
- آیا این کمک هزینه سطوح هدف برای پس‌انداز و خرج کردن را در خود جای می‌دهد؟

بحث ها

تعدیل کمک هزینه نباید هر سال به طور خودکار انجام شود. از این فرصت برای صحبت با فرزندان خود در مورد مدیریت پول آنها استفاده کنید. بازخورد سازنده، مثبت و حمایتی، هم در طول «بازبینی سالانه» و هم در طول سال ارائه دهید. موضوعات پیشنهادی برای بحث عبارتند از:

- در مورد اینکه فرزندان چقدر کمک هزینه خود را به خوبی مدیریت کرده‌اند، کجا خوب کار کرده‌اند و کجا می‌توانند پیشرفت کنند صحبت کنید.
- مقدار پیشنهادی کمک هزینه آنها را برای سال آینده، به اضافه هر تغییر دیگری مانند دفعات بررسی کنید.
- با فرزندان خود یک بودجه واقع بینانه ایجاد کنید و به آنها کمک کنید تا برای مسئولیت های فعلی و جدید برنامه ریزی کنند.
- در مورد نحوه نظارت بر مخارج و پس انداز برای اهداف و تعیین اهداف پیشنهاداتی ارائه دهید.
- در مورد اینکه چگونه با هم کار می‌کنید به توافق برسید و به فرزندان خود استقلال بیشتری بدهید و در عین حال در جریان عملکردش باشید.
- از فرزندان خود بپرسید که چگونه می‌توانید راهنمایی بهتری ارائه دهید.

ترتیب زمانی (فرکانس و توالی پرداخت کمک هزینه)

کمک هزینه ها همیشه باید به صورت نقدی پرداخت شود. دادن کمک هزینه هفتگی زمانی که فرزندان شما کوچکتر هستند بهترین راه است. در حدود سن ۱۱ سالگی، فرکانس باید به دو هفته (یک هفته در میان) تغییر کند. با ورود فرزندان شما به دبیرستان، کمک هزینه ماهیانه توصیه می‌شود. این مراحل تدریجی به آموزش مهارت‌های بودجه‌بندی بهتر به فرزندان کمک می‌کند.

وقتی بچه های شما به چیزهای بیشتری نیاز دارند

این اجتناب ناپذیر است که فرزندان شما بیایند و پول بیشتری بخواهند. وقتی این کار را انجام می‌دهند، درباره نیازها در مقابل خواسته‌ها و اینکه چرا بیشتر می‌خواهند بحث کنید. اگر از هدفی حمایت می‌کنید، دو راه حل ارائه دهید:

- انجام کارهایی برای کسب درآمد اضافی
- یک وام کوتاه مدت.

منابع

چندین منبع آنلاین و برنامه برای کمک به شما و فرزندانتان برای نظارت بر کمک هزینه آنها، نسبت به اهداف و بودجه آنها وجود دارد. این ابزار یادگیری مالی را آسان تر و در عین حال سرگرم کننده تر می کند!

مشکلات

معمولاً توصیه نمی کنیم که کمک هزینه فرزندان خود را به عنوان مجازاتی برای رفتار بد تنظیم کنید. کمک هزینه ها فقط در صورتی باید کاهش یابد که منجر به رفتارهای نامناسب یا خطرناک شود. این یک تصمیم شخصی والدینی است. اگر می خواهید کمک هزینه را کاهش دهید، به راه های مطمئن تری فکر کنید که فرزندانتان همچنان بتوانند بدون دسترسی مالی به همان سطح در تجربیات یادگیری شرکت کنند.

راهنمای گام به گام سواد مالی برای کودکان

مطالعات اخیر نشان می دهد که تنها ۲۴ درصد از هزاران مهارت های اساسی سواد مالی را نشان می دهند. اگر آرزوهای مالی و شخصی شما برای فرزندانتان بیشتر از این هدف است، وقت آن رسیده است که تمرکز خود را بر سواد مالی و آموزش پول به فرزندان خود بگذارید.

قبل از ورود به دنیای واقعی چیزهای زیادی برای یادگیری وجود دارد، از جمله خرج کردن، پس انداز، بانکداری، درآمد، وام گرفتن، قرض دادن و خیلی چیزهای دیگر – اما هیچ وقت دیر نیست! همه ابزارها و منابع مورد نیاز برای ما وجود دارد که در یک راهنمای آسان و گام به گام برای سواد مالی برای کودکان ۳ تا ۱۸ ساله سازماندهی شده اند.

سواد مالی برای سنین ۳ تا ۴ سال: بازی یادگیری مالی را ترویج می کند

- کودک نوپای شما در حال گذار از دوران نوزادی به اوایل کودکی است. واژگان، حافظه و مهارت های اجتماعی که به سرعت در حال رشد هستند، اکنون زمان ایده آلی برای شروع آموزش مفاهیم اولیه پول به آنها می سازد.
- با کتابهای بازی مثل روپولی و بازی های تخیلی پول بیشتر آشنا شوید و در دسترس فرزند قرار دهید.
- برای نشان دادن نحوه انباشت پول، یک ظرف سکه راه اندازی کنید.
- تفاوت بین سکه ها و اسکناس های مختلف را آموزش دهید.
- روی شمارش و ریاضی با پول کار کنید، مثلاً چهار چهارم برابر با یک واحد پول است.

- در مورد پول در زمینه های مناسب، مانند بازدید از بانک یا خرید مواد غذایی، و نحوه کسب درآمد صحبت کنید.
- درباره سواد مالی پیش دبستانی بیشتر بدانید.

سواد مالی برای سنین ۵ تا ۷ سال: بچه ها دوست دارند در مورد پول بیاموزند

- فرزند شما در حال رشد شخصیت و ترجیحات خود از جمله سبک های یادگیری است. هنگام ایجاد مهارت های سواد مالی، با این نقاط قوت بازی کنید.
- فرزندان شما عادات پولی شما را رعایت کرده و منعکس می کنند، پس الگوی خوبی باشید.
- در مورد ملاحظات هزینه، مانند نحوه تصمیم گیری برای خرید، به عنوان مثال، استفاده از کوپن یا در نظر گرفتن ارزش، بحث کنید.
- مفاهیم بانکی را ساده نگه دارید، به عنوان مثال، نحوه سپرده گذاری و برداشت بانکی.
- وقت آن است که یک کمک هزینه کوچک را برایش تعریف کنید، که احتمالاً با کارهای خانه مرتبط است.
- بچه ها آماده هستند تا خریدهای کوچکی انجام دهند و یاد بگیرند که چگونه در طول یک هفته بودجه بندی کنند.
- درباره سواد مالی اولیه ابتدایی بیشتر بدانید.

سواد مالی برای سنین ۸-۱۰ سال: رشد مهارت های مالی

- این سالها برای آموزش اصول اولیه مدیریت پول بسیار مهم است. فرزندان شما درک عمیق تری از پول دارند و همچنان علاقه مند به یادگیری از شما هستند.
- همانطور که بچه های شما بالغ می شوند، هزینه ها و مسئولیت های خرج کردن آنها را افزایش دهید.
- مفاهیم خواسته ها در مقابل نیازها را توضیح دهید.
- اگر پول فرزندان تمام شد:
 - برای به دست آوردن کمک هزینه اضافی، کارهای بیشتری را اختصاص دهید.
 - تصمیمات خرید و نکات صرفه جویی در پول مانند کوپن را مرور کنید.
 - درباره فعالیت های رایگانی که می توانند از آن لذت ببرند بحث کنید.
- تشویق به پس انداز برای اهداف بلند مدت، مانند هدایای تعطیلات و تولد کنید.
- درآمد حاصل از مشاغل کوچک اعتماد به نفس، مسئولیت پذیری و اخلاق کاری را القا می دهد.
- در سن ۱۰ سالگی، زمان ایجاد یک حساب بانکی مناسب برای کودکان فرا رسیده است.
- در مورد سواد مالی برای پایه سوم تا پنجم بیشتر بخوانید.

سواد مالی برای سنین ۱۱ تا ۱۳: دو سال بحرانی

- تغییرات در خلق و خو، شخصیت و فیزیولوژی، این دو سال را چالش برانگیز می کند. با این حال، افزایش درک فکری و خودآگاهی، به علاوه تمایل فرزند شما به دیده شدن به عنوان یک بزرگسال جوان، این زمان را به زمانی ایده آل برای استقلال مالی گسترده تبدیل می کند.
- با پرداخت کمک هزینه هر دو هفته یکبار بودجه بندی قوی تر را تشویق کنید.
- مسئولیت های خرید را برای آمادگی برای دبیرستان گسترش دهید.
- مفهوم پس اندازهای طولانی مدت، مانند پس انداز برای ماشین یا دانشگاه را بشناسید.
- با استفاده از ابزارهای فناوری، به وی کمک کنید تا تجربه بانکی کسب کند.
- اهمیت بخشیدن به دیگران را به ویژه در رابطه با ارزش های خانوادگی آموزش دهید.
- در صورت لزوم، وام های کوچک را مجاز کنید. این به شما کمک می کند تا به وی یاد دهید که چگونه از بدهی استفاده کند.
- درباره سواد مالی برای تئوین ها بیشتر بیاموزید.

سواد مالی برای سنین ۱۴-۱۶: مدیریت پول برای نوجوانان

- علیرغم این که به نظر می رسد، نوجوان شما همچنان شما را تماشا می کند و از شما یاد می گیرد به خصوص با توجه به فشار فزاینده همسالان، ضروری است که همچنان یک الگوی قوی باشید، ارزش های خانوادگی و مالی را تقویت کنید و تصمیمات عاقلانه ثروت را تشویق کنید.
- فشار همسالان به اوج خود رسیده است، بنابراین برای اطمینان از اینکه نوجوانتان از نظر شخصی، تحصیلی و مالی در مسیر خود قرار می گیرد، مراقب هزینه ها باشید.
- اجازه چند خرید «خواسته» را بدهید، در حالی که آنها را در برابر نیازهای بودجه متعادل کنید.
- تشویق فن آوری برای نظارت بر هزینه ها و ردیابی بودجه مانند Mint.com.
- اخذ وام را برای یک خرید مهم در نظر بگیرید. این به نوجوان شما کمک می کند تا در مورد بازپرداخت وام و مزایای بدون بدهی بودن بیشتر بفهمد.
- کمک هزینه ها اکنون باید ماهانه پرداخت شود و ممکن است نیاز به اصلاح داشته باشد تا درآمدهای پاره وقت را منعکس کند.
- به استقلال بیشتر اجازه دهید، اما حساب مشترک بانک را حفظ کنید.
- به نوجوان خود بیاموزید که چگونه چک بنویسد، موجودی حساب خود را چگونه مدیریت کند و غیره.
- کارت نقدی را در نظر بگیرید، اما به کارت اعتباری تسلیم نشوید!

- در مورد نحوه محافظت از داده های شخصی بحث کنید زیرا نوجوانان مستعد کلاهبرداری هستند.
- وقت آن است که در مورد اینکه چه کسی هزینه ماشین یا مدرسه را پرداخت می کند، بحث کنید تا نوجوان شما بداند از نظر بودجه از او چه انتظاری می رود.
- در مورد اهمیت آموزش پول به نوجوانان بیشتر بخوانید.

سواد مالی برای سنین ۱۷-۱۸: پول

- آمادگی قبل از دانشگاه
- نقش کلیدی والدین این است که اطمینان حاصل شود که نوجوان شما برای استقلال مالی واقعی، در دانشگاه و فراتر از آن آماده است. با صحبت کردن با هم در مورد هزینه های سبک زندگی فعلی نوجوان خود نسبت به درآمدهای آینده و بودجه دانشگاه، انتظارات واقع بینانه را تنظیم کنید.
- نوجوان خود را تشویق کنید تا برای کمک به پوشش شهریه و سایر هزینه های دانشگاه، تحقیق کند و برای بورسیه های قابل اجرا درخواست کند.
- فشار هم سالان در نهایت کاهش می یابد، اما هزینه ها احتمالاً در راستای مسئولیت های خرید اضافی مانند بنزین، هزینه های تعمیر و نگهداری خودرو، قبض تلفن همراه و غیره افزایش می یابد.
- برای پرورش عادات مالی معقول به مسئولیت های بودجه بیشتری نیاز دارید.
- به نظارت بر مخارج نوجوان خود ادامه دهید و در گفتگو شرکت کنید.
- اگر نوجوان شما در طول سال تحصیلی کار نمی کند، یک شغل تابستانی می تواند بینش های شغلی را ارائه دهد و به پس انداز اضافه کند.
- درباره امور مالی نوجوانان بیشتر بیاموزید و راهنمای ماهانه ای را برای آموزش پول قبل از دانشگاه به فرزندان خود دنبال کنید.

نقش بازی های رومیزی در آموزش سواد مالی به کودکان

بازی های رومیزی یا Board Games در دهه های اخیر به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای آموزشی غیرمستقیم در حوزه سواد مالی برای کودکان و نوجوانان شناخته شده اند. پژوهش های معتبر نشان می دهد که یادگیری مبتنی بر بازی (*Game-Based Learning*) نه تنها سرعت انتقال مفاهیم مالی را افزایش می دهد، بلکه انگیزه یادگیری، قدرت تصمیم گیری، تفکر استراتژیک و مهارت های حل مسئله را نیز در کودکان تقویت می کند.

کودکان به صورت طبیعی از طریق بازی می آموزند، و بازی های رومیزی با ایجاد یک محیط کم خطر (*Low-Risk*) و نزدیک به واقعیت، این امکان را فراهم می آورند که مفاهیمی مانند پول، درآمد، هزینه، پس انداز، بدهی، فرصت،

ریسک، تجارت و مذاکره در قالب تجربه عملی فرا گرفته شوند. این همان چیزی است که آموزش رسمی مدارس کمتر قادر به تحقق آن است، زیرا مهارت‌های مالی باید در عمل تجربه شوند، نه صرفاً در قالب نظریات.

در یک بازی مالی رومیزی، کودک در نقش یک تصمیم‌گیرنده مالی قرار می‌گیرد؛ باید پول را مدیریت کند، برای خرید و فروش برنامه‌ریزی کند، منابع محدود را تخصیص دهد، پیامد تصمیم‌های خود را بپذیرد و در صورت اشتباه، استراتژی خود را اصلاح کند. این تجربه‌ها، هسته اصلی سواد مالی رفتاری (Financial Behavior) محسوب می‌شوند؛ یعنی همان چیزی که منابع معتبر جهانی آن را مهم‌ترین بخش سواد مالی می‌دانند.

در ایران نیز به دلیل آگاهی روزافزون والدین از اهمیت آینده‌سازی مالی، توجه به بازی‌های آموزشی مالی بیش از گذشته افزایش یافته است. بازی‌های داخلی و خارجی، هرکدام مزایا و سطح پیچیدگی متفاوتی دارند، اما هدف مشترکشان ایجاد درک عملی از مفهوم پول و نحوه مدیریت آن است؛ آن هم در شرایطی که کودکان امروز در آینده با جهان پیچیده‌تری از تراکنش‌ها، تکنولوژی‌های مالی و تصمیم‌های اقتصادی مواجه خواهند شد.

۱- بازی پول توجیبی یا The Allowance Game

بچه‌ها با انجام کارهای خانه پول درمی‌آورند، سپس پس‌انداز خود را صرف خرید اقلامی می‌کنند که انتخاب می‌کنند. در طول مسیر، بچه‌ها یاد می‌گیرند که چگونه پول خرد درست کنند و با پول خود مدیریت داشته باشند. در ایران بازی فکری دخل و خرج پروفیسور دی بی است که از فروشگاه‌ها قابل تهیه است.

سنین توصیه شده: ۵ تا ۱۱ سال

۲- مونوپولی

بازی تخته‌ای مونوپولی در دهه ۱۹۳۰ اختراع شد و هنوز هم به بازیکنان اصول اولیه مدیریت پول و جریان نقدی را آموزش می‌دهد، زیرا آنها در صفحه بازی حرکت می‌کنند، املاک و مستغلات می‌خرند و توسعه می‌دهند.

سن توصیه شده: ۸+ سال

۳- بازی روز پرداخت

بازی روز پرداخت به بازیکنان نحوه مدیریت درآمد و هزینه‌های ماهانه، از جمله نحوه مدیریت پرداخت وام، پول بادآورده و سایر اصول بودجه‌بندی را آموزش می‌دهد.

سن توصیه شده: ۸+ سال

۴- بازی کش فلو و جریان نقدی برای کودکان

اصول دارایی‌ها و بدهی‌ها، امور مالی و سرمایه‌گذاری را به کودکان آموزش می‌دهد. بازی کش فلو، بازی رومیزی شبیه ساز اقتصادی منطبق بر شرایط اقتصاد ایران با هدف آموزش سواد مالی و سرمایه‌گذاری به افراد برای خروج از چرخه موشی و ورود به دنیای ثروت است. افراد در بازی کش فلو با شبیه سازی بخش اقتصادی یک زندگی واقعی رو به رو هستند. تمام اتفاقات جاری زندگی از جمله دریافت حقوق و پرداخت هزینه‌ها، بیکاری، کمک به خیریه و حتی بچه دار شدن به تصویر کشیده شده است و بازیکنان علاوه بر رویارویی با این اتفاقات روزمره سعی می‌کنند با پس انداز و سرمایه‌گذاری اقدام به خرید دارایی‌های مختلف مثل سهام و سایر اوراق بهادار، املاک و مستغلات و کار و کسب نمایند تا بتوانند از چرخه تکراری زندگی موسوم به چرخه موشی خارج شده و به استقلال مالی برسند و سپس وارد مسیر سرعت برای کسب ثروت شوند. بازیکنان در این بازی مهارت‌های حسابداری شخصی و سرمایه‌گذاری را به طور کامل فرا می‌گیرند و با تکرار و تمرین بازی، ذهنیت و باورهای ثروتمندانه را با باورهای فقیرانه در وجود خود جایگزین می‌کنند. این بازی نسخه بومی سازی شده بازی Cashflow رابرت کیوساکی می‌باشد که با تغییرات گسترده‌ای تبدیل به بهترین بازی آموزش سواد مالی برای ایرانیان گردیده است. این بازی در سایت <https://www.cashflowgame.ir> بطور کامل معرفی شده و سایت خوبی هم برای والدین طراحی شده است.

سن توصیه شده: ۸+ سال

۵- بازی زندگی

بازیکنان در حالی که سعی می‌کنند بیشترین دارایی خالص را جمع‌آوری کنند، انتخاب‌های زندگی واقعی مانند شغل و اندازه خانواده را شبیه‌سازی می‌کنند.

سن توصیه شده: ۸+ سال

۶- شارژ لارج

بازی رومیزی شارژ لارج، استفاده معقول از اعتبار را آموزش می‌دهد، زیرا بازیکنان در صفحه حرکت می‌کنند و ثروت می‌سازند.

سن توصیه شده: ۱۲+ سال

۷- اکتساب

اکتساب یک بازی رومیزی است که در آن بازیکنان کاشی‌ها را روی صفحه قرار می‌دهند و به صورت استراتژیک شرکت‌ها و ادغام‌ها را ایجاد می‌کنند. وقتی شرکت‌ها ادغام می‌شوند، بازیکنانی که سهام شرکت خریداری شده را

دارند می‌توانند سهام خود را نقد کنند یا سهام شرکت تصاحب شده را دریافت کنند. بازی زمانی پایان می‌یابد که بازار (صفحه) پر شود و برنده بازیکنی است که قوی‌ترین سبد سهام و پول نقد را دارد.

۸- بازی جالیز

جالیز یک بازی رقابتی است که بین کشاورزان برای دستیابی به موفقیت بیشتر صورت می‌گیرد. اما برای موفقیت در این کسب و کار علاوه بر سخت کوشی و تلاش نیاز به دقت، مدیریت منابع و یک کمی شانس هم دارید. شما باید بهترین محصولات را در جالیزها کشت کنید، آن‌ها را به موقع برداشت کنید، زمین‌های خود را گسترش دهید و معاملات بهتری با سایر کشاورزان انجام دهید تا بهترین کشاورز جالیز شوید. بازی جالیز یک بازی کارتی و خانوادگی است که با مدیریت و گسترش جالیزها، مبادله و پیروی از فرآیند کاشت و برداشت محصولات، بازیکنان تلاش می‌کنند تا بهترین و گران‌ترین محصولات را برداشت و به فروش برسانند تا کسب و کار خود را موفق کنند. در ابتدای بازی هر بازیکن یک قطعه زمین دارد که شامل دو جالیز است و می‌تواند روی آن‌ها محصولات کشاورزی بکارد و با فروش این محصولات، سکه به دست آورد. این بازی هم در ایران موجود است و یک بازی جالب برای هنر مذاکره و معامله است.

نتیجه‌گیری

سواد مالی، بیش از آن‌که دانشی درباره پول باشد، **داستان نحوه زیستن انسان در جهان محدود منابع** است. سواد مالی نه تنها یک مهارت آموزشی، بلکه بخش مهمی از آینده‌سازی برای فرزندان است؛ آینده‌ای که در آن توانایی مدیریت پول می‌تواند به شکل مستقیم بر کیفیت زندگی، رفاه، استقلال و حتی سلامت روانی و اجتماعی فرد تأثیر بگذارد. مطالعات جهانی نیز نشان می‌دهد که نگرش سالم به پول با افزایش اعتماد به نفس، کاهش استرس، شکل‌گیری فرصت‌های بیشتر زندگی و توانایی تصمیم‌گیری آگاهانه در دوران بزرگسالی ارتباط مستقیم دارد. اگرچه آموزش رسمی در مدارس گامی مثبت در جهت ارتقای دانش مالی کودکان به شمار می‌آید، اما تجربه نشان می‌دهد که بخش عمده یادگیری واقعی در محیط خانه و از طریق مشاهده و تجربه شکل می‌گیرد. والدین نه تنها نخستین مربیان مالی فرزندان هستند، بلکه الگوهایی هستند که نگرش‌ها، باورها و رفتارهای مالی نسل آینده را به‌طور مستقیم شکل می‌دهند.

آموزش مالی کارآمد، نیازمند رویکردی پلکانی، سیستماتیک و مبتنی بر تجربه است؛ رویکردی که از مفاهیم پایه‌ای مانند ماهیت پول آغاز می‌شود و به تدریج به مهارت‌هایی مانند بودجه‌بندی، تصمیم‌گیری هوشمندانه، پس‌انداز هدفمند، مدیریت خواسته‌ها و نیازها، کار برای کسب درآمد و حتی تجربه وام‌گیری در محیطی کنترل‌شده ارتقا می‌یابد. به‌ویژه در شرایط اقتصادی پرتلاطم ایران، آموزش این مفاهیم از سنین پایین، اهمیت دوچندان پیدا می‌کند. سیستم کمک‌هزینه مالی (*Allowance*) یکی از ابزارهای کلیدی در این مسیر است؛ ابزاری که می‌تواند

حس مسئولیت، استقلال، برنامه‌ریزی و مدیریت پول را در فرزندان تقویت کند. اما این ابزار تنها زمانی مؤثر خواهد بود که اصول آن به‌درستی طراحی شود: پیوند کم‌هزینه با مسئولیت‌های خرید، گفت‌وگوهای منظم سالانه برای ارزیابی عملکرد، رعایت تعادل میان آزادی و نظارت، و فراهم کردن فرصت‌هایی برای اشتغال کوچک و کسب درآمد. این مقاله نشان می‌دهد که آموزش مالی برای هر گروه سنی، ویژگی‌ها و نیازهای خاص خود را دارد؛ از آموزش‌های ساده و بازی‌محور برای کودکان ۳ تا ۷ سال گرفته تا مسئولیت‌های پیچیده‌تر، بودجه‌بندی واقعی، مدیریت ریسک، و آمادگی برای دوران دانشگاه در ۱۶ تا ۱۸ سالگی. فرایند آموزش مالی پیوسته، تدریجی و مادام‌العمر است و هرگز برای آغاز آن دیر نیست.

در نهایت، اگر هدف والدین تربیت نسلی آگاه، مسئول و دارای استقلال مالی است، ضروری است که آموزش سواد مالی نه‌تنها به‌عنوان یک «موضوع درسی»، بلکه به‌عنوان یک سبک زندگی تلقی شود. فرزندان زمانی یادگیری واقعی را تجربه می‌کنند که در محیطی همراه با اعتماد، مشارکت، گفت‌وگو و تجربه عملی رشد کنند. آینده مالی فرزندان ما نتیجه تصمیم‌هایی است که امروز درباره آموزش آنها می‌گیریم؛ و این آینده می‌تواند روشن، توانمند و آگاهانه باشد اگر آموزش مالی را از همین امروز، با برنامه و تعهد آغاز کنیم.

منبع:

<https://www.kidsfinancialeducation.com/explore-topics/purchase-responsibilities/>